

Ποια αναθεώρηση;

Συγγραφέας: Ξενοφών Κοντιάδης, Καθηγητής Δημοσίου Δικαίου στο Πάντειο Πανεπιστήμιο

Υπάρχουν δύο διαδεδομένες αντιλήψεις μεταξύ συνταγματολόγων και πολιτικών σχετικά με την αναθεώρηση του Συντάγματος. Η πρώτη υποστηρίζει ότι η αναθεώρηση δεν είναι αναγκαία για την ανάταξη της χώρας, αφού τα προβλήματα στους θεσμούς και την οικονομία δεν έχουν ως επίκεντρο τη συνταγματική τάξη. Η δεύτερη είναι εκ διαμέτρου αντίθετη, θεωρώντας προϋπόθεση για την έξοδο από την κρίση μια ευρεία συνταγματική μεταρρύθμιση. Η άποψή μου αποκλίνει και από τις δύο προηγούμενες αντιλήψεις.

Κατ' αρχάς, το Σύνταγμά μας πάσχει σε αρκετές διατάξεις από ανορθολογικότητα, δηλαδή επιδιώκει συγκεκριμένους θεσμικούς σκοπούς με ακατάλληλα ρυθμιστικά μέσα (αναλυτικά Ξ. Κοντιάδης, Το ανορθολογικό μας Σύνταγμα, εκδ. Παπαζήση, 2015). Επιδιώκει, για παράδειγμα, τη συναίνεση των πολιτικών παικτών σε επιμέρους διαδικασίες, αλλά οδηγεί στη σύγκρουσή τους, όπως συμβαίνει μεταξύ άλλων στην περίπτωση της εκλογής Προέδρου της Δημοκρατίας, όπου ο «εκβιασμός» της προκήρυξης πρόωρων εκλογών αν δεν επιτευχθούν αυξημένες πλειοψηφίες καταλήγει να μετατρέπεται σε μηχανισμό διάλυσης της Βουλής, όταν αυτό εξυπηρετεί συγκυριακά την εκάστοτε αντιπολίτευση ή και την ίδια την Κυβέρνηση. Έτσι όμως διαταράσσεται ο εκλογικός κύκλος και η κυβερνητική σταθερότητα, με δυσμενείς κατά κανόνα συνέπειες για την οικονομία, όπως αποδείχθηκε και στις πρόωρες εκλογές του Ιανουαρίου 2015.

Ούτε όμως η αντίθετη αντίληψη, ότι με τη ριζική αναθεώρηση του Συντάγματος θα αλλάξει όψη η χώρα, κινείται στη σωστή κατεύθυνση. Η συνταγματική μεταρρύθμιση είναι μεν αναγκαία, τόσο από ουσιαστική όσο και από συμβολική άποψη, όμως δεν αποτελεί τη λυδία λίθο για την αντιμετώπιση των παθογενειών στη δημόσια διοίκηση, τη δικαιοσύνη, το εκπαιδευτικό σύστημα ή την κοινωνική ασφάλιση. Μια εμβληματική αναθεώρηση, με ευφάνταστες καινοτομίες, ενδεχομένως να προκαλέσει μάλιστα ακόμη μεγαλύτερο χάος στην ελληνική πολιτεία ή να λειτουργήσει ως επικοινωνιακό και «ψευδομεταρρυθμιστικό» τέχνασμα, αποπροσανατολίζοντας από μείζονα προβλήματα (βλ. Ξ. Κοντιάδης, Πώς γράφεται το Σύνταγμα;, εκδ. Παπαζήση, 2018).

Από θεσμική άποψη, σε ένα σοβαρό κράτος με επίγνωση της ευθύνης για την αντιμετώπιση της δημογραφικής, οικονομικής, θεσμικής και αξιακής έκπτωσης της τελευταίας δεκαετίας, το πρώτο βήμα θα ήταν να συμφωνηθεί ένας χάρτης νομοθετικών μεταρρυθμίσεων, όπου εκτός των άλλων θα δοκιμαζόταν η δυνατότητα να επιτευχθούν ευρύτερες πολιτικές και κοινωνικές συμφωνίες στο πλαίσιο ενός συνεκτικού εθνικού σχεδίου. Η συνταγματική αναθεώρηση θα μπορούσε να εξελίσσεται παράλληλα με τις νομοθετικές πρωτοβουλίες ή να αποτελέσει επιστέγασμα αυτής της μεταρρυθμιστικής διαδικασίας. Ένας τέτοιος πολιτικός - θεσμικός σχεδιασμός, καθώς και η διαμόρφωση των αντίστοιχων προϋποθέσεων σε επίπεδο πολιτικής κουλτούρας, δεν υφίστανται σήμερα, αντίθετα με όσα είδαμε να συμβαίνουν στις άλλες χώρες που βγήκαν από Μνημόνια και πέτυχαν να δανειστούν από τις αγορές.

Ένα τελευταίο, κρίσιμο ερώτημα: Είναι κατάλληλη η πολιτική συγκυρία για μια αναθεωρητική πρωτοβουλία ή υπάρχει κίνδυνος να χρησιμοποιηθεί εργαλειακά και παρελκυστικά, με αποτέλεσμα να χαθεί άλλη μια ευκαιρία; Είναι προφανές ότι, καθώς η χώρα έχει πλέον εισέλθει σε μια σκληρή προεκλογική περίοδο, με τέσσερις εκλογικές αναμετρήσεις το επόμενο δωδεκάμηνο (αυτοδιοικητικές, ευρωεκλογές, βουλευτικές και προεδρικές), η πόλωση και οι επικοινωνιακές στρατηγικές θα υπερισχύουν απέναντι στις

νηφάλιες και συναινετικές επιλογές που απαιτούνται για τη συνταγματική αναθεώρηση. Δυστυχώς, και στο κρίσιμο αυτό πεδίο η Κυβέρνηση καθυστέρησε πολύ. Ενδεχομένως ούτε αυτή η αργοπορία ήταν επικοινωνιακά άδολη.

Δημοσίευση **Τα Νέα**, 15/10/18